

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Środowiska

KSI.410.4.4.2024

Pan
Wojciech Zdanowicz
Dyrektor Urzędu Morskiego
w Szczecinie
pl. Stefana Batorego 4
70-207 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/043 „Tworzenie i zarządzanie obszarami Natura 2000 w Polsce”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Morski w Szczecinie ¹ , pl. Stefana Batorego 4, 70-207 Szczecin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Zdanowicz, Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie, od 1 lipca 2017 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Andrzej Borowiec, Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie, od 3 września 2007 r. do 30 czerwca 2017 r. ³
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zarządzanie obszarami Natura 2000. 2. Finansowanie obszarów Natura 2000. 3. Nadzorowanie obszarów Natura 2000.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2024 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Środowiska
Kontrolerzy	Damian Pazio, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/101/2024 z 11 października 2024 r. oraz nr KSI/110/2024 z 10 grudnia 2024 r. Agata Trzeciak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/100/2024 z 11 października 2024 r., nr KSI/111/2024 z 10 grudnia 2024 r. oraz nr KSI/21/2025 z 28 stycznia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-4d)

---

¹ Dalej: „UM w Szczecinie”.

² Dalej: „Dyrektor UM”.

³ Dalej: „były Dyrektor UM”.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie brak skutecznych działań Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie w celu wypełnienia przez Polskę zobowiązań wynikających z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Europy 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa⁶ oraz dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory⁷ na terenie nadzorowanych przez niego obszarów Natura 2000 w latach 2019-2024 (do 30 czerwca).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Ocenę ogólną uzasadniają negatywne oceny cząstkowe w dwóch z trzech badanych obszarów – zarządzania obszarami Natura 2000 oraz nadzorowania tych form ochrony przyrody. Nieprawidłowość stwierdzono również w zakresie finansowania obszarów Natura 2000.

Dyrektor UM nie sporządził projektów planów ochrony⁸ dla 2 obszarów specjalnej ochrony ptaków⁹: „Delta Świny” i „Przybrzeżne wody Bałtyku” oraz specjalnego obszaru ochrony siedlisk¹⁰ „Wolin i Uznam”, co było niezgodne z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody¹¹. Ponadto nie zidentyfikował 4 obszarów morskich będących w jego nadzorze, co skutkowało niepodjęciem działań na rzecz dokonania korekty granic obszarów lub sporządzenia projektów PO: „Jezioro Bukowo”, „Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy”, „Jezioro Kopań”, „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski”, . Dyrektor UM nie przekazał ministrowi właściwemu do spraw środowiska 3 z 6 sporządzonych projektów PO, tj. SOO: „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” oraz 2 OSO: „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zalew Szczeciński”, których wartość wraz z dokumentacją przyrodniczą oszacowano na 795,2 tys. zł. Nieprzekazanie tych projektów skutkowało nieokreśleniem działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację oraz koniecznością ich aktualizacji. Było to nierzetelne oraz niegospodarne. Ponadto na skutek niesporządzenia i nieprzekazania ww. projektów PO niemożliwe było ustanowienie tych planów przez ministra właściwego do spraw środowiska w terminie: w przypadku OSO najpóźniej w dacie klasyfikacji¹² tych obszarów – zgodnie z art. 6 ust. 2 w związku z art. 7 dyrektywy siedliskowej; w przypadku SOO w terminie 6 lat od zatwierdzenia przez Komisję Europejską¹³ terenu mającego znaczenie dla Wspólnoty, o czym stanowi art. 4 ust. 4 dyrektywy siedliskowej.

Dyrektor UM dopiero w 2024 r. wystąpił o środki na sporządzenie projektów PO dla 3 obszarów („Delta Świny”, „Przybrzeżne wody Bałtyku” oraz „Wolin

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz.U.UE.L.20 z 26.01.2010 r., str. 7, ze zm., dalej: „dyrektywa ptasia”.

⁷ Dz.U.UE.L.206 z 22.07.1992, str.7, ze zm., dalej: „dyrektywa siedliskowa”.

⁸ Dalej: „projektów PO”

⁹ Dalej: „OSO”.

¹⁰ Dalej: „SOO”.

¹¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, ze zm., dalej: „uop”.

¹² Wskazanej w pkt. 1.7 *Data wskazania oraz objęcia formą ochrony/klasyfikacji terenu* Standardowych Formularzy Danych (dalej: „SDF”), która jest jednocześnie datą ogłoszenia rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska w sprawie OSO.

¹³ Dalej: „KE”.

i Uznam”), co było postępowaniem nierzetelnym. Dyrektor nie występował o środki na opracowanie projektów PO dla pozostałych 4 obszarów („Jezioro Bukowo”, „Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy”, „Jezioro Kopań”, „Trzebiatowsko-Kołobrzesci Pas Nadmorski”), ponieważ ich nie identyfikował jako obszary pozostające w jego nadzorze. Ponadto w UM w Szczecinie nie prowadzono spraw monitoringu przyrodniczego obszarów Natura 2000 w celu kontroli, zachowania i ochrony walorów przyrodniczych tych obszarów, pomimo określenia takiego działania w Zarządzeniu nr 15 Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z 29 sierpnia 2008 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Morskiego w Szczecinie. W konsekwencji Dyrektor UM w Szczecinie nie posiadał wiedzy na temat skutków dla nadzorowanych obszarów Natura 2000 wynikających z braku ustanowionych planów ochrony i braku realizacji działań ochronnych na tych obszarach, tym samym sprawowanie nadzoru nad tymi obszarami było nierzetelne. Dyrektor UM nie podjął działań w celu aktualizacji SDF dla 11 obszarów Natura 2000: „Przybrzeżne wody Bałtyku”, „Delta Świny”, „Zalew Szczeciński”, „Zalew Kamieński i Dziwna”, „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”, „Trzebiatowsko-Kołobrzesci Pas Nadmorski”, „Dolina Dolnej Odry”, „Łąki Skoszewskie”, „Jezioro Bukowo”, „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” oraz „Zatoka Pomorska”. Było to nierzetelne, a w przypadku obszarów „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” oraz „Zatoka Pomorska” miało wpływ na opóźnienie w procedowaniu projektów PO przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska¹⁴.

Przyjęcie przez Dyrektora UM tymczasowych celów ochrony dla 2 obszarów: „Zatoka Pomorska” oraz „Ostoja na Zatoce Pomorskiej”, a także wykonywanie działań związanych z ochroną obszarów morskich Natura 2000, które stanowiły w szczególności realizację przepisów ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej¹⁵ oraz ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹⁶ – nie miało wpływu na sformułowanie oceny negatywnej kontrolowanej działalności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Zarządzanie obszarami Natura 2000

Na terenie znajdującym się we właściwości miejscowej Dyrektora UM położonych było 13 obszarów Natura 2000, w skład których wchodziły wyznaczone przez ministra właściwego do spraw środowiska obszary morskie, z tego:

- 8 SOO:

---

¹⁴Dalej „GDOŚ” - upoważniony przez ministra do spraw środowiska do realizacji tego zadania.

¹⁵Dz. U. z 2024 r. poz. 1125.

¹⁶Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, ze zm. Dalej: „uuioś”.

¹⁷Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- ustanowiony decyzją wykonawczą KE (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015 r.¹⁸
  - obszar „Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy” (PLH320068) – wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 października 2023 r.¹⁹;
- ustanowiony decyzją KE z dnia 10 stycznia 2011 r.²⁰
  - obszar „Jezioro Kopań” (PLH320059) – wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r.²¹;
- ustanowione decyzją KE z dnia 12 grudnia 2008 r.²² obszary:
  - „Ławica Słupska” (PLC990001 obszar posiadający wspólne granice obszaru ptasiego i siedliskowego) – obszar ptasi wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r.²³, zastąpionym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r.²⁴ oraz obszar siedliskowy wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 października 2023 r.²⁵; obszar nadzorowany na obszarze morskim: częściowo przez Dyrektora UM w Szczecinie i Dyrektora UM w Gdyni;
  - „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” (PLH990002) – wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r.²⁶;
  - „Jezioro Bukowo” (PLH320041) – wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 17 października 2023 r.²⁷;
- ustanowione decyzją KE z dnia 13 listopada 2007 r.²⁸ obszary:
  - „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” (PLH320018) – wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 października 2023 r.²⁹; obszar nadzorowany w części lądowej przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie³⁰, a w części obejmującej obszar morski przez Dyrektora UM;

¹⁸ w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2015) 8191).

¹⁹ w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy (PLH320068) (Dz. U. z 2023 r. poz. 2285); weszło w życie 8 listopada 2023 r.

²⁰ w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE).

²¹ w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jezioro Kopań (PLH320059) (Dz. U. z 2021 r. poz. 2143); weszło w życie 10 grudnia 2021 r.

²² przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE).

²³ w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2004 Nr 229 poz. 2313, ze zm.); weszło w życie 5 listopada 2004 r.

²⁴ w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 Nr 25 poz. 133, z ze. zm.); weszło w życie 19 lutego 2011 r.

²⁵ w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ławica Słupska (PLC990001) (Dz. U. z 2023 r. poz. 2347); weszło w życie 14 listopada 2023 r.

²⁶ w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja na Zatoce Pomorskiej (PLH990002) (Dz. U. z 2023 r. poz. 895), weszło w życie 26 maja 2023 r.

²⁷ w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jezioro Bukowo (PLH320041) (Dz. U. z 2023 r. poz. 2365), weszło w życie 17 listopada 2023 r.

²⁸ przyjmującą, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043) (2008/25/WE).

²⁹ w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ujście Odry i Zalew Szczeciński (PLH320018) (Dz. U. z 2023 r. poz. 2389); weszło w życie 21 listopada 2023 r.

³⁰ Dalej: „RDOŚ w Szczecinie”.

- „Wolin i Uznam” (PLH320019) – wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r.³¹; obszar nadzorowany w części lądowej przez RDOŚ w Szczecinie, w części obejmującej obszar morski przez Dyrektora UM, w granicach Wolińskiego Parku Narodowego przez Dyrektora Parku;
  - „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski” (PLH320017) – wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 maja 2018 r.³²;
- 5 OSO wyznaczonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r.³³, które zostało zastąpione rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r.³⁴:
- „Delta Świny” (PLB320002) – obszar nadzorowany w części lądowej przez RDOŚ w Szczecinie, w części obejmującej obszar morski przez Dyrektora UM, w granicach Wolińskiego Parku Narodowego przez Dyrektora Parku;
  - „Przybrzeżne wody Bałtyku” (PLB990002) – obszar nadzorowany na obszarze morskim częściowo przez Dyrektora UM i Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni;
  - „Zalew Kamieński i Dziwna” (PLB320011) – obszar nadzorowany w części lądowej przez RDOŚ w Szczecinie, w części obejmującej obszar morski –przez Dyrektora UM;
  - „Zalew Szczeciński” (PLB320009) – obszar nadzorowany w części lądowej przez RDOŚ w Szczecinie, w części obejmującej obszar morski przez Dyrektora UM;
  - „Zatoka Pomorska” (PLB990003).

(akta kontroli str. 208-209)

Dyrektor UM, w ramach konsultacji projektu rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 17 października 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jezioro Bukowo (PLH320041)³⁵, pismem z 29 czerwca 2023 r., zgłosił GDOŚ uwagi do projektu ww. rozporządzenia, w zakresie konieczności dokonania korekty granicy tego obszaru do linii brzegu, tak aby granica obszaru nie obejmowała wód morskich. Ponadto UM w Szczecinie uczestniczył (wspólnie z RDOŚ w Szczecinie) w pracach mających na celu zmianę granic obszaru Natura 2000 „Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy”, tj. dostosowania obszaru do zaktualizowanej linii brzegowej. Pomimo tych działań zarówno w ww. rozporządzeniu w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jezioro Bukowo (PLH320041), jak i w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 października 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy (PLH320068)³⁶ ujęto obszary morskie.

(akta kontroli str. 537-555)

Dyrektor UM sporządził projekty PO dla 3 z 8 SOO odpowiednio:

³¹ w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wolin i Uznam (PLH320019) (Dz. U. z 2021 r. poz. 2418); weszło w życie 11 stycznia 2022 r.

³² w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski (PLH320017) (Dz. U. z 2018 r. poz. 1442); weszło w życie 10 sierpnia 2018.

³³ w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2004 Nr 229 poz. 2313, ze zm.); weszło w życie 5 listopada 2004 r.

³⁴ w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 Nr 25 poz. 133, ze zm.); wejście w życie 19 lutego 2011 r.

³⁵ Dz.U. z 2023 r. poz. 2365

³⁶ Dz.U. z 2023 r. poz. 2285.

- 31 października 2013 r. – „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” i „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”;
- 28 października 2020 r. – „Ławica Słupska”, tj. ponad 11 lat od wyznaczenia obszaru w decyzji KE (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

Dla 5 SOO „Wolin i Uznam”, „Jezioro Bukowo”, „Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy”, „Jezioro Kopań”, „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski” projekty PO nie zostały sporządzone (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

Dyrektor UM sporządził - 31 października 2013 r. projekty PO dla 3 z 5 OSO: „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zalew Szczeciński”; „Zatoka Pomorska”.

Dla 2 OSO „Delta Świny” i „Przybrzeżne wody Bałtyku” projekty PO nie zostały sporządzone (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 208-209)

Z 6 sporządzonych projektów PO dla SOO i OSO Dyrektor UM:

- 3 przekazał do ministra właściwego do spraw środowiska: „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” i „Zatoka Pomorska” – 7 stycznia 2016 r., tj. 2 lata i niespełna 3 miesiące po dokonaniu ich odbioru, m.in. z uwagi na kontynuację konsultacji społecznych; „Ławica Słupska” – 26 listopada 2020 r., tj. miesiąc po odbiorze projektu PO³⁷;
- do 14 stycznia 2025 r. nie zostały przekazane ministrowi właściwemu do spraw środowiska 3 projekty PO: „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”; „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zalew Szczeciński” (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

Na opracowanie dokumentacji przyrodniczej i projektów PO dla 5 obszarów Natura 2000: „Zatoka Pomorska”; „Ostoja na Zatoce Pomorskiej”; „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”; „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zalew Szczeciński”, w ramach projektu finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, wydatkowano 1 365,3 tys. zł. Natomiast na opracowanie dokumentacji przyrodniczej i projektu PO „Ławica Słupska” wydatkowano 3 493,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 22-58, 181-191, 198-203, 208-209, 341-347, 378-390, 455-479)

Sporządzony w latach 2019-2024 projekt PO dla obszaru „Ławica Słupska” spełniał wymogi określone w § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzenia projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000³⁸. Zakres wykonanych prac obejmował m.in: opis granic obszaru i mapę obszaru; identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony; działania ochronne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony Obszaru, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację; sposoby monitoringu realizacji zadań ochronnych oraz ich skutków.

Zgodnie z art. 29 ust. 5 uop Dyrektor UM umożliwił zainteresowanym osobom i podmiotom udział w pracach związanych ze sporządzaniem projektów PO „Ławica Słupska”, poprzez zamieszczenie projektów PO na stronie internetowej

³⁷ oraz 7 miesięcy po objęciu nadzoru nad tym obszarem przez UM w Szczecinie.

³⁸ Dz.U. z 2024 r. poz. 644.

z możliwością zgłaszania do nich uwag, organizację spotkań konsultacyjnych oraz publikację stanowisk do zgłoszonych uwag.

(akta kontroli str. 134-169, 181-192, 214-215, 314-320)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor UM nie przekazał ministrowi właściwemu do spraw środowiska 3 z 5 projektów PO dla obszarów Natura 2000: „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”; „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zalew Szczeciński”: w terminie pozwalającym ministrowi właściwemu do spraw środowiska na ustanowienie PO dla:
  - obszarów OSO: „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zalew Szczeciński” – najpóźniej w dacie klasyfikacji³⁹ tych obszarów ptasich (zgodnie z art. 6 ust. 2 w związku z art. 7 dyrektywy siedliskowej);
  - obszaru SOO „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” w terminie 6 lat od zatwierdzenia przez KE terenu mającego znaczenie dla Wspólnoty, o czym stanowi art. 4 ust. 4 dyrektywy siedliskowej,

co było działaniem nierzetelnym.

Dyrektor UM sporządził projekty PO dla ww. obszarów 31 października 2013 r. Podkreślenia wymaga, że na sporządzenie ww. projektów PO oraz dokumentacji przyrodniczej wydatkowano środki w szacowanej wysokości 795,2 tys. zł⁴⁰. Nieprzekazanie tych projektów, pomimo, że dokumentacja przyrodnicza została odebrana przez UM w Szczecinie 10 grudnia 2012 r., a projekty PO 31 października 2013 r., spowodowało konieczność ich aktualizacji. Aktualizację przewidziano w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027. W zawartej z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁴¹ umowie⁴² nie zostały jednak określone koszty wykonania dokumentacji przyrodniczej i projektów PO odrębnie dla każdego z obszarów. Nieprzekazanie opracowanych projektów PO, pomimo upływu ponad 10 lat od ich sporządzenia, skutkujące koniecznością ich aktualizacji należy uznać za postępowanie niegospodarne.

---

³⁹ wskazanej w pkt 1.7 SDF.

⁴⁰ Projekty PO opracowano w ramach umowy na „Opracowanie dokumentacji przyrodniczej i projektów planów ochrony dla 5 ostoj Natura 2000 wyznaczonych na obszarach morskich w województwie zachodniopomorskim” (tj. dla obszarów: „Zatoka Pomorska” (PLB990003 obszar specjalnej ochrony ptaków); „Ostoja na zatoce Pomorskiej” (PLH990002 specjalny obszar ochrony siedlisk); „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” (PLH320018 specjalny obszar ochrony siedlisk); „Zalew Kamieński i Dziwna” (PLB320011 obszar specjalnej ochrony ptaków); „Zalew Szczeciński” (PLB320009 obszar specjalnej ochrony ptaków)). Umowa ta nie określała kosztów wykonania dokumentacji przyrodniczej i projektów PO odrębnie dla każdego z 5 obszarów. Natomiast Dyrektor UM oszacował koszty sporządzenia wyżej wymienionych trzech projektów PO na 204,7 tys. zł, a dokumentacji przyrodniczej na 590,5 tys. zł.

⁴¹ Dalej: „NFOŚiGW”.

⁴² Na przygotowanie projektu do wyboru w sposób niekonkurencyjny w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury oraz złożył wniosek o dofinansowanie dla projektu 1.5-3 „Opracowanie projektów planów ochrony dla wybranych obszarów Natura 2000 nadzorowanych przez Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie”.

(akta kontroli str. 22-58,198-203, 208-209, 214-215, 341-347, 455-479)

Jako przyczynę nieprzekazania 3 projektów PO ministrowi właściwemu do spraw środowiska były i obecny Dyrektor UM wskazali na niedokończenie procesu konsultacji społecznych, które prowadzone były do 19 grudnia 2014 r. i nie doprowadziły do porozumienia, co do treści projektów PO. Główne uwagi zgłaszane przez interesariuszy (m.in. osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki samorządu terytorialnego) dotyczyły ograniczeń w sposobie gospodarowania ww. obszarami.

(akta kontroli str. 205, 22-58, 208-209, 240-281, 343-347, 391-394, 455-479)

Dyrektor UM wyjaśnił: „Obowiązująca Metodologia prowadzenia konsultacji społecznych prowadzonych w projektach realizowanych w ramach konkursu 7/2009 „Opracowanie planów ochrony dla obszarów Natura 2000 oraz innych obszarów chronionych” (...) wskazywała m.in., że (...) w przypadku niedojścia do porozumienia co do treści zapisów projektów planów ochrony konieczne jest powtarzanie tego procesu, aż do uzyskania spójnego stanowiska (co po zakończeniu prowadzonych działań okazało się wręcz niemożliwe do spełnienia). Kluczowe grupy interesów (...) stanowczo protestowały przeciwko wdrożeniu zapisów zaproponowanych przez wykonawców projektów planów ochrony (...). Uznano tym samym, że liczne wątpliwości interesariuszy w stosunku do tych projektów wymagają dalszych analiz i tym samym dodatkowych badań, które mogłyby potwierdzić lub odrzucić pojawiające się uwagi. Na takie działania nie było dodatkowych środków finansowych zarówno w ramach realizowanego projektu, jak i późniejszych środków budżetowych. Zgodnie z obowiązującymi zasadami techniki prawodawczej projekty planów ochrony są projektami rozporządzeń ministra właściwego do spraw środowiska i powinny zostać poddane rządowemu procesowi legislacyjnemu, upublicznieniu i stosownym uzgodnieniom międzyresortowym oraz opiniowaniu w ramach ogólnokrajowych konsultacji społecznych. W zaproponowanym kształcie, na tym etapie z pewnością zostałyby odrzucone i negatywnie ocenione, co w konsekwencji uniemożliwiłoby ich przyjęcie.”.

(akta kontroli str. 14-21, 443-446)

Na pytanie kontrolera na jakiej podstawie prawnej umieszczono w SIWZ i stosowano wyżej wymienioną metodologię były Dyrektor UM zeznać: „Nie pamiętam.”.

(akta kontroli str. 443-446)

UM w Szczecinie dokonał odbioru dokumentacji, a jak sam wskazał w wyjaśnieniach Dyrektor UM „Wykonawcy projektów planów ochrony dochowali wszystkich standardów związanych z procesem konsultacji społecznych...”.

(akta kontroli str. 14-21)

NIK wskazuje, że przepisy uuióś nie nakładają na organ obowiązku powtarzania konsultacji aż do uzyskania spójnego stanowiska. Zgodnie z art. 42 tej ustawy, organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa rozpatruje uwagi i wnioski oraz dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Wspomniana metodologia nie powinna stanowić

więc przeszkody w zakończeniu procesu konsultacji publicznych ww. projektów PO.

Nieprzekazanie projektów PO dla obszarów Natura 2000: „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”; „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zalew Szczeciński” uniemożliwiło ustanowienie planów ochrony dla tych obszarów stosownie do wymogu określonego w art. 29 ust. 3 uop oraz w terminach wskazanych w art. 4 ust. 4 i art. 6 ust. 2 w związku z art. 7 dyrektywy siedliskowej, a w konsekwencji nieokreślenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację.

2. Projekt PO dla SOO „Ławica Słupska” został sporządzony dopiero 28 października 2020 r. (po ponad 11 latach od wyznaczenia tego obszaru w decyzji KE⁴³), co uniemożliwiło ministrowi właściwemu do spraw środowiska ustanowienie PO dla tego obszaru w terminie do 6 lat od zatwierdzenia przez KE terenu mającego znaczenie dla Wspólnoty, stosownie do wymogu określonego w art. 4 ust. 4 dyrektywy siedliskowej.

Do dnia 31 marca 2020 r. organem sprawującym nadzór nad obszarem był Dyrektor UM w Słupsku. Od 1 kwietnia 2020 r. nadzór nad obszarem pełni Dyrektor UM w Szczecinie.

Były Dyrektor UM w Słupsku wyjaśnił, że nie pamięta tych problemów.

(akta kontroli str. 502-504)

Niesporządzenie przez Dyrektora UM w Słupsku projektu PO dla tego obszaru – w terminie umożliwiającym, zgodne z wymogiem art. 4 ust. 4 dyrektywy siedliskowej, ustanowienie PO przez ministra właściwego do spraw środowiska – było nierzetelne.

3. Dyrektor UM nie zidentyfikował fragmentów 4⁴⁴ obszarów Natura 2000 na obszarze morskim, co było nierzetelne.

Dyrektor UM w zakresie ww. czterech obszarów Natura 2000 wyjaśnił, że „Celem wyznaczenia ww. obszarów Natura 2000 nie była nigdy ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk występujących w obszarach morskich. Dlatego też obszary te nie powinny obejmować jakiegokolwiek powierzchni obszaru morskiego. Wobec powyższego niniejsze obszary Natura 2000 nie są i nie były nadzorowane przez Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie.”.

(akta kontroli str. 14-21, 537-546)

Brak identyfikacji ww. fragmentów obszarów, uwzględniając stanowisko Dyrektora UM przedstawione w wyjaśnieniach, skutkowało niepodjęciem działań inicjujących korektę ich granic lub sporządzenie projektów PO.

4. Dyrektor UM nie sporządził projektów PO dla 3 obszarów Natura 2000, co było niezgodnie z art. 29 ust. 1 uop. Projektów PO nie sporządzono dla:
  - 2 OSO:

---

⁴³ Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE).

⁴⁴ Jezioro Bukowo, Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy, Jezioro Kopań, Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski.

- „Delta Świny” pomimo upływu 20 lat od wyznaczenia tych obszarów przez Ministra Środowiska i 13 lat od dnia objęcia tego obszaru swoim nadzorem;
  - „Przybrzeżne wody Bałtyku” pomimo upływu 20 lat od wyznaczenia tych obszarów przez Ministra Środowiska i 4 lat od dnia objęcia tego obszaru swoim nadzorem;
  - 1 SOO:
    - „Wolin i Uznam” pomimo upływu 17 lat od przyjęcia tego obszaru decyzją KE i 13 lat od dnia objęcia tego obszaru swoim nadzorem;
- (akta kontroli str. 208-209, 537-546)

Dyrektor UM sprawował nadzór nad obszarami „Delta Świny” oraz „Wolin i Uznam” od 1 stycznia 2012 r., tj. od dnia wejścia w życie art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw⁴⁵. Uprzednio (do 31 grudnia 2011 r.) obszary te były nadzorowane w całości przez Dyrektora Wolińskiego Parku Narodowego. Nad obszarem „Przybrzeżne wody Bałtyku” nadzór sprawował od 1 kwietnia 2020 r., tj. od dnia zniesienia Urzędu Morskiego w Słupsku.

(akta kontroli str. 14-21, 350-359)

Odnosząc się do kwestii niesporządzenia projektów PO dla obszarów „Delta Świny” oraz „Wolin i Uznam” były Dyrektor UM zeznać: „Nie pamiętam, nie kojarzę tej zmiany przepisów i konieczności opracowania planów ochrony dla tych obszarów. Nie przypominam sobie sytuacji pojawienia się 2 nowych obszarów.”.

(akta kontroli str. 443-446)

W zakresie niesporządzenia projektu PO dla obszaru „Przybrzeżne wody Bałtyku” były Dyrektor UM w Słupsku wyjaśnić; „Nie pamiętam tych problemów i bez dostępu do dokumentów nie potrafię szczegółowo odpowiedzieć na pytanie.”.

(akta kontroli str. 502-504)

Dyrektor UM wyjaśnił: „Z uwagi na brak środków finansowanych w późniejszym czasie na działania związane ze sporządzeniem projektów planów ochrony dla obszarów Natura 2000 „Delta Świny” (...), „Wolin i Uznam” (...) i „Przybrzeżne wody Bałtyku” (...), Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie nie opracował dokumentów planistycznych dla niniejszych obszarów.”.

Niesporządzenie przez Dyrektora UM projektów PO dla wyżej wymienionych obszarów było niezgodne z art. 29 ust. 1 uop. Miało również wpływ na nieustanowienie przez ministra właściwego do spraw środowiska planów ochrony, dla tych obszarów stosownie do wymogu określonego w art. 29 ust. 3 uop, a w konsekwencji nieokreślenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, w terminach: dla OSO najpóźniej w dacie ich klasyfikacji, o czym stanowi art. 6 ust. 2 w związku z art. 7 dyrektywy siedliskowej, dla SOO w terminie pozwalającym ministrowi właściwemu do spraw środowiska na ustanowienie PO do 6 lat od zatwierdzenia przez KE terenu mającego znaczenie dla

---

⁴⁵ Dz.U. 2011 nr 224 poz. 1337.

Wspólnoty, stosownie do wymogu określonego w art. 4 ust. 4 dyrektywy siedliskowej.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Dyrektora UM zakresie realizacji zadań na obszarach Natura 2000 w okresie objętym kontrolą.

Wbrew postanowieniom art. 29 ust. 1 uop, Dyrektor UM nie sporządził projektów PO dla 2 OSO: „Delta Świny” i „Przybrzeżne wody Bałtyku” oraz 1 SOO: „Wolin i Uznam”. Ponadto nie zidentyfikował czterech obszarów morskich będących w jego nadzorze, co skutkowało niepodjęciem działań na rzecz dokonania korekty ich granic lub sporządzenia dla nich projektów PO. Dyrektor UM nie przekazał do dalszego procedowania ministrowi właściwemu do spraw środowiska 3 z 6 sporządzonych projektów PO - SOO „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” oraz 2 OSO: „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zalew Szczeciński”, których wartość wraz z dokumentacją przyrodniczą oszacowano na 795,2 tys. zł, co było postępowaniem nierzetelnym. W konsekwencji nieprzekazania ww. projektów PO konieczna jest ich aktualizacja, którą zaplanowano w ramach projektu: „Opracowanie projektów planów ochrony dla wybranych obszarów Natura 2000 nadzorowanych przez Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie” finansowanego ze środków programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, co należy uznać za niegospodarne. Powyższe miało wpływ na nieustanowienie przez ministra właściwego do spraw środowiska PO dla tych obszarów stosownie do wymogu określonego w art. 29 ust. 3 uop, a przez to na określenie celów i środków ochrony w terminach wynikających z przepisów zgodnie z zasadą bezpośredniego skutku.

2. Finansowanie obszarów Natura 2000

Opis stanu faktycznego

W latach 2019-2024, stosownie do art. 39 uop, na finansowanie obszarów Natura 2000 Dyrektor UM pozyskiwał środki Unii Europejskiej⁴⁶ () oraz środki z budżetu państwa.

W latach 2019-2024 (do 30 czerwca) na finansowanie obszarów Natura 2000 wydatkowano 172 708,7 tys. zł (25 914,6 tys. zł z budżetu państwa i 146 794,1 tys. zł z budżetu środków europejskich). W poszczególnych latach wydatkowano: w 2019 r. 967,0 tys. zł (153,4 tys. zł z budżetu państwa i 813,6 tys. zł z budżetu środków europejskich); w 2020 r. 2 784,1 tys. zł (417,6 tys. zł z budżetu państwa i 2 366,5 tys. zł z budżetu środków europejskich) i w 2022 r. 168 957,6 tys. zł (25 343,6 tys. zł z budżetu państwa i 143 614,0 tys. zł z budżetu środków europejskich). W ramach ww. wydatków wykonano tablice urzędowe z nazwą obszarów Natura 2000 („Zatoka Pomorska”, „Zalew Szczeciński”, „Zalew Kamieński i Dziwna”, „Ostoja na Zatoce Pomorskiej”, „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”) oraz wybudowano sztuczną wyspę na Zalewie Szczecińskim (w ramach projektu „Modernizacja toru wodnego Świnoujście-Szczecin do głębokości 12,5 m”). Ponadto w latach 2019-2020 zrealizowano "Projekt planu ochrony morskiego obszaru Natura 2000 Ławica Słupska". Nie planowano i nie

---

⁴⁶ Dalej: „środki UE”.

wydatkowano środków w ww. zakresie w 2021 r., 2023 r. i 2024 r. (do 30 czerwca).

(akta kontroli str. 217, 424-430)

Działania związane z ochroną obszarów morskich Natura 2000, które stanowiły równocześnie realizację zadań organów administracji morskiej finansowane były ze środków przeznaczonych na działalność administracji morskiej. Dyrektor UM wyjaśnił, że „Powyższe zadania stanowią (...) doraźne i bezkosztowe działania wpisujące się w ochronę morskich obszarów Natura 2000 i tym samym przyczyniają się do zapewnienia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w tych obszarach.”.

(akta kontroli str. 325, 360-370)

W latach 2019-2024 Dyrektor UM w celu opracowania projektów PO realizował następujące projekty finansowane ze środków UE:

- „Projekt planu ochrony morskiego obszaru Natura 2000 Ławica Słupska” w ramach działania 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna oś priorytetowa II Ochrona Środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Całkowity koszt realizacji projektu oraz dofinansowania określono w umowie na 4 012,6 tys. zł. W 2017 r. Dyrektor Urzędu Morskiego w Słupsku zawarł z NFOŚiGW umowę o dofinansowanie projektu. W czerwcu 2020 r. Dyrektor UM zawarł z NFOŚiGW w sprawie tej umowy porozumienie, zgodnie z którym UM w Szczecinie przystąpił do jej kontynuacji jako beneficjent w miejsce zniesionego Urzędu Morskiego w Słupsku, wchodząc we wszystkie jego prawa i obowiązki. Wydatki poniesione w projekcie wyniosły 3 775,4 tys. zł (3 209,1 tys. zł z budżetu środków europejskich; 566,3 tys. zł z budżetu państwa). W 2021 r. NFOŚiGW zatwierdził końcowy wniosek o płatność dotyczący projektu.

W ramach tego projektu w 2018 r. Dyrektor UM w Słupsku zawarł umowę na opracowanie projektu PO wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych dla morskiego obszaru Natura 2000 „Ławica Słupska”. Wynagrodzenie ustalono na 3 493,2 tys. zł. Projekt PO został odebrany w październiku 2020 r., a ustalone wynagrodzenie wypłacone wykonawcy. Pozostałe środki poniesiono m.in. na działania informacyjno-promocyjne i zarządzanie projektem.

(akta kontroli str. 198-203, 326-340)

- 15 marca 2024 r. Dyrektor UM zawarł z NFOŚiGW umowę na przygotowanie projektu przewidzianego do wyboru w sposób niekonkurencyjny (pre-umowa) w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury), a następnie złożył wniosek o dofinansowanie dla projektu 1.5-3 „Opracowanie projektów planów ochrony dla wybranych obszarów Natura 2000 nadzorowanych przez Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie”. Szacunkowe maksymalne całkowite koszty realizacji projektu określono na 11 000,0 tys. zł. Projekt obejmował m.in. zadanie „Opracowanie i aktualizacja dokumentacji przyrodniczych oraz projektów planów ochrony

dla nadzorowanych przez Dyrektora UM w Szczecinie obszarów Natura 2000 wyznaczonych w granicach akwenów morskich” dla obszarów:

- „Delta Świny” i „Wolin i Uznam” – opracowanie dokumentacji przyrodniczej i projektów PO oraz aktualizacja/uzupełnienie SDF;
- „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”; „Ostoja na Zatoce Pomorskiej”; „Zalew Szczeciński”; „Zalew Kamieński i Dziwna”; „Zatoka Pomorska” – aktualizacja/uzupełnienie dokumentacji przyrodniczych, projektów PO i SDF;
- „Przybrzeżne wody Bałtyku” (tylko dla wód morskich w granicach woj. zachodniopomorskiego) – opracowanie dokumentacji przyrodniczej i projekt PO oraz aktualizacja/uzupełnienie SDF.

Wartość zadania dotyczącego opracowania i aktualizacji dokumentacji przyrodniczych oraz projektów planów ochrony określono na 10 219,9 tys. zł. Pozostałe środki zaplanowano na artykuły prasowe dotyczące projektu oraz koszty pośrednie. Kalkulację przeprowadzono na podstawie średniej arytmetycznej złożonych ofert. Nie obejmowała ona szacowania kosztów dokumentacji odrębnie dla każdego obszaru.

W odniesieniu do uwzględnienia w ww. projekcie aktualizacji projektów PO przekazanych Ministrowi Środowiska, Dyrektor UM wyjaśnił, że „od czasu przekazania projektów planów ochrony dla ww. obszarów Natura 2000 ministrowi właściwemu do spraw środowiska, nastąpiły zmiany uwarunkowań środowiskowych i gospodarczych dotyczących tych obszarów”.

(akta kontroli str. 353-359)

W latach 2019-2023 Dyrektor UM nie wystąpił o środki na sporządzenie projektów PO dla obszarów Natura 2000: „Delta Świny”, „Przybrzeżne wody Bałtyku” oraz „Wolin i Uznam” (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 443-446)

- 1 sierpnia 2024 r. Dyrektor UM zawarł z NFOŚiGW umowę na przygotowanie projektu przewidzianego do wyboru w sposób niekonkurencyjny (pre-umowa) w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury), a następnie złożył wniosek o dofinansowanie dla projektu 1.5-33 „Ochrona wybranych siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt, stanowiących przedmiot ochrony w obszarach Natura 2000, wyznaczonych na akwenach morskich i przybrzeżnych terenach lądowych w obszarze kompetencji Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie”. Szacunkowe maksymalne całkowite koszty realizacji projektu określono na 13 000,0 tys. zł. Projekt dotyczył obszarów: „Wolin i Uznam”, „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”, „Jezioro Bukowo” PLH320041, „Jezioro Kopań” PLH320059, „Trzebiatowsko-Kołobrzesci Pas Nadmorski” PLH320017, „Zalew Szczeciński”, „Ostoja na Zatoce Pomorskiej”, „Zalew Kamieński i Dziwna”. Odnosząc się do nieuwzględnienia w projekcie obszarów „Delta Świny”, „Przybrzeżne wody Bałtyku”, „Zatoka Pomorska”; „Ławica Słupska” obecny Dyrektor UM wyjaśnił, że „Przy wyborze zadań do ujęcia w projekcie kierowano się rzeczywistymi potrzebami i pilnością ich realizacji w celu uzyskania właściwych (FV) stanów zachowania i ochrony przedmiotów

w obszarach Natura 2000, których stan obecny oceniono jako niezadowolający (U1) lub zły (U2).”.

(akta kontroli str. 198-203, 214-215)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dyrektor UM wystąpił o środki na sporządzenie projektów PO dla obszarów „Delta Świny”, „Przybrzeżne wody Bałtyku” oraz „Wolin i Uznam” dopiero w 2024 r., tj. po ponad: 12 latach (dotyczy obszaru „Delta Świny” oraz „Wolin i Uznam”) i 4 latach (dotyczy obszaru „Przybrzeżne wody Bałtyku”) od objęcia ich nadzorem. Było to działanie nierzetelne.

Dyrektor UM zawarł 15 marca 2024 r. z NFOŚiGW pre-umowę, a następnie złożył wniosek o dofinansowanie. Dyrektor UM sprawował nadzór nad obszarami „Delta Świny” oraz „Wolin i Uznam” od 1 stycznia 2012 r., tj. od dnia wejścia w życie art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw⁴⁷. Obszary te były wcześniej nadzorowane w całości przez Dyrektora Wolińskiego Parku Narodowego. Nad obszarem „Przybrzeżne wody Bałtyku” nadzór sprawował od 1 kwietnia 2020 r., tj. od dnia zniesienia Urzędu Morskiego w Słupsku.

Odnosząc się do kwestii niepodejmowania starań o uzyskanie dofinansowania dla obszarów „Delta Świny” oraz „Wolin i Uznam” były Dyrektor UM zeznał: „Nie pamiętam, nie kojarzę tej zmiany przepisów i konieczności opracowania planów ochrony dla tych obszarów. Nie przypominam sobie sytuacji pojawienia się 2 nowych obszarów.”.

(akta kontroli str. 443-446)

W zakresie zapewnienia środków finansowych na sporządzenie projektu PO dla obszaru „Przybrzeżne wody Bałtyku” były Dyrektor UM w Słupsku wyjaśnił: „Nie pamiętam tych problemów i bez dostępu do dokumentacji nie potrafię szczegółowo odpowiedzieć na pytanie.”.

(akta kontroli str. 502-504)

Obecny Dyrektor UM wyjaśnił: „Zgodnie z *art. 39 ustawy (...) o ochronie przyrody (...)* koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę są finansowane z budżetu państwa, a także z budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (...) Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie nie występował dotychczas o środki finansowe na sporządzenie projektów planów ochrony dla obszarów Natura 2000 „Delta Świny” (...), „Wolin i Uznam” (...) i „Przybrzeżne wody Bałtyku” (...) Pula wszystkich środków finansowych została rozdysponowana na potrzeby konkursu nr 7/2009 (...) w ramach Działania 5.3 POIiŚ 2007-2013. Nie zostały ogłoszone kolejne nabory konkursowe na opracowanie planów ochrony dla obszarów chronionych. Nie istniała zatem możliwość złożenia dodatkowych wniosków o dofinansowanie wykonania projektów planów ochrony dla

---

⁴⁷ Dz.U. 2011 nr 224 poz. 1337.

obszarów Natura 2000 (...), których nadzór z dniem 1 stycznia 2012 r. został przypisany Dyrektorowi Urzędu Morskiego w Szczecinie. W drugiej perspektywie finansowej EU na lata 2014-2020, z uwagi na bardzo ograniczone środki finansowane na opracowanie instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000, zwłaszcza tych wyznaczonych na akwenach morskich, dofinansowanie zostało przyznane (...) m.in. ówczesnemu Urzędowi Morskiemu w Słupsku na realizację projektu (...) „Projekt planu ochrony morskiego obszaru Natura 2000 Ławica Słupska”. Urząd Morski w Słupsku, pod którego nadzorem od 1 stycznia 2012 r. (zgodnie ze zmienionymi przepisami prawa) była część obszaru Natura 2000 „Przybrzeżne wody Bałtyku”, do czasu likwidacji jednostki w kwietniu 2020 r. nie podejmował działań na rzecz ww. obszaru Natura 2000. (...) W obecnej perspektywie finansowej EU na lata 2021-2027 (...) tutaj Urząd otrzymał na ten cel dofinansowanie w ramach ogłoszonego (...) konkursu (...) realizowanego ramach Programu FEnIKS 2021-2027.”.

(akta kontroli str. 350-359)

Dyrektor UM nie wystąpił o środki na sporządzenie projektów PO dla obszarów „Delta Świny” i „Przybrzeżne wody Bałtyku”, „Wolin i Uznam”, pomimo że przywołany przez obecnego Dyrektora UM w wyjaśnieniach art. 39 uop nie wykluczał wnioskowania o środki na sfinansowanie projektów PO z innych źródeł niż środki UE. Powyższe miało wpływ na niesporządzenie projektów PO dla tych obszarów, a w konsekwencji nieustanowienie dla nich planów ochrony stosownie do wymogu określonego w art. 29 ust. 3 uop oraz niedochowanie przez ministra właściwego do spraw środowiska terminu na ich ustanowienie .

OCENA CZĄSTKOWA

Wprawdzie w latach 2019-2024 Dyrektor UM finansował zadania związane z obszarami Natura 2000 ze środków UE oraz z budżetu państwa, jednak do 2024 r. nie podejmował działań na rzecz zapewniania środków na sporządzenie projektów PO dla obszarów „Delta Świny”, „Przybrzeżne wody Bałtyku” oraz „Wolin i Uznam”, co zdaniem NIK było postępowaniem nierzetelnym. Finansowanie zostało zapewnione dopiero na podstawie dwóch umów zawartych w 2024 r. z NFOŚiGW. Tak późne uzyskanie finansowania przyczyniło się do nieustanowienia dla nich planów ochrony stosownie do wymogu określonego w art. 29 ust. 3 uop, tym samym nieokreślenia działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.

3. Nadzorowanie obszarów Natura 2000

Opis stanu faktycznego

Dyrektor UM nie opracował zasad wykonywania działań ochronnych nad obszarami Natura 2000 znajdującymi się w obszarze działania Dyrektora UM, wyjaśniając, że „Rodzaje, zakresy i sposoby realizacji działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów obszaru Natura 2000, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, przedstawiono w załącznikach do opracowanych projektów rozporządzeń w sprawie ustanowienia planów ochrony dla obszarów Natura 2000. Uszczegółowienie zasad wykonywania działań ochronnych nastąpi na etapie opracowywania opisu przedmiotów zamówień na ich realizację w oparciu o zapisy zawarte w ustanowionych planach ochrony.”.

(akta kontroli str. 360-370)

Na nadzorowanych obszarach Natura 2000, w latach 2019-2024, nie prowadzono monitoringu przyrodniczego obszarów Natura 2000 w celu kontroli, zachowania i ochrony walorów przyrodniczych tych obszarów (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

Analiza 4 z 6 obszarów Natura 2000, dla których sporządzono projekty PO: 2 dla SOO: „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” i „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” oraz 2 OSO: „Zalew Kamieński i Dziwna” i „Zalew Szczeciński”, wykazała, że UM w Szczecinie realizował niektóre z przypisanych mu w projektach PO działań, które stanowiły realizację zadań organów administracji morskiej wynikających z przepisów odrębnych, m.in.:

- 1) „Zalew Szczeciński” w projekcie PO ujęto 13 działań ochronnych, z tego za realizację 4 miał odpowiadać UM w Szczecinie. Do realizacji pozostałych działań przewidziano inne jednostki. UM realizował 2 działania ujęte w projekcie PO:
  - Egzekwowanie zakazu pozyskania trzciny z wyjątkiem miejsc wskazanych w planie ochrony jako obszary do wykorzystania jako TUZ⁴⁸ poprzez kontrolowanie brzegów Zalewu Szczecińskiego, Roztoki Odrzańskiej i Jeziora Nowowarpieńskiego, w tym wydanie zgody na wykorzystanie pasa technicznego do celów innych niż ochronne⁴⁹.
  - Tworzenie piaszczystych łąk (preferowane wyspy), będących miejscem odpoczynku dla ptaków wodno-błotnych poprzez realizację w 2022 r. inwestycji pn. „Budowa dwóch sztucznych wysp na Zalewie Szczecińskim” realizowanej w ramach przedsięwzięcia pn. „Modernizacja toru wodnego Świnoujście-Szczecin do głębokości 12,5 m”.
- 2) „Zalew Kamieński i Dziwna” w projekcie PO ujęto 16 działań ochronnych, z tego za realizację 6 miał odpowiadać UM w Szczecinie. Wykonanie pozostałych działań miało być powierzone innym jednostkom. UM w Szczecinie realizował 2 działania ujęte w projekcie PO:
  - Egzekwowanie zakazu pozyskania trzciny z wyjątkiem miejsc wskazanych w planie ochrony jako obszary do wykorzystania jako TUZ poprzez kontrolowanie brzegów Zalewu i Dziwny, w tym wydanie zgody na wykorzystanie pasa technicznego do celów innych niż ochronne⁵⁰ oraz wydanie decyzji wymierzającej karę pieniężną za zagospodarowanie obszaru pasa technicznego niezgodnie z posiadana decyzją Dyrektora UM w Szczecinie⁵¹.
  - Ochrona kluczowych miejsc odpoczynku ptaków wodno-błotnych poprzez wprowadzenie i egzekwowanie zakazu uprawiania sportów wodnych, w tym wydanie decyzji wymierzającej karę pieniężną za uprawianie narciarstwa wodnego bez zgody kapitana portu Dziwnów⁵².
- 3) „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” w projekcie PO ujęto 31 działań ochronnych, z tego za realizację 15 miał być odpowiedzialny UM w Szczecinie. Wykonanie pozostałych działań miało zostać powierzone innym jednostkom. UM w Szczecinie realizował 3 działania ujęte w projekcie PO:

---

⁴⁸ Trwałe użytki zielone.

⁴⁹ Decyzja Dyrektora Urzędu Morskiego z dnia 1 lutego 2024 r., znak: OW.5101.15.24.ABG(5).

⁵⁰ Decyzja Dyrektora Urzędu Morskiego z dnia 19 grudnia 2022 r., znak: OW.5101.456.22.DS(7).

⁵¹ Decyzja Dyrektora Urzędu Morskiego z dnia 13 lipca 2022 r., znak: OW.5101.5.22.EGK(4) na wykorzystanie pasa technicznego do celów innych niż ochronne.

⁵² Decyzja Dyrektora Urzędu Morskiego z dnia 25 sierpnia 2023 r., znak: KPd.0261.8.3.23.EM(1) na wykorzystanie pasa technicznego do celów innych niż ochronne.

- Poprawa stanu ekologicznego wód – poprzez wydanie zgody na wykorzystanie pasa technicznego do celów innych niż ochronne, celem wykonania zewnętrznych instalacji: wodociągowej, kanalizacji sanitarnej oraz energetycznej zasilającej pompownię ścieków⁵³.
  - Zabezpieczenie właściwego zagospodarowania przestrzennego terenów kluczowych dla siedlisk przyrodniczych w ostoi „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”, poprzez opiniowanie planowanej dzierżawy części nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa⁵⁴ oraz wydanie pozwolenia na wznoszenie i wykorzystywanie sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń w polskich obszarach morskich dla przedsięwzięcia polegającego na budowie pomostu na obszarze morskich wód wewnętrznych wraz z ustaleniem lokalizacji ww. przedsięwzięcia i warunki wykorzystania wód i gruntów nimi pokrytych⁵⁵.
  - Usunięcie i zapobieganie nielegalnemu składowaniu odpadów komunalnych i przemysłowych, przez wydanie opinii o możliwości dzierżawy części nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa, wskazującej m.in. na konieczność usunięcia z terenu nielegalnie nagromadzonych odpadów⁵⁶.
- 4) „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” w projekcie PO ujęto 7 działań ochronnych (zawierających 31 zakresów działania), z tego za realizację 3 miały samodzielnie odpowiadać UM w Szczecinie, pozostałe miały zostać powierzone UM w Szczecinie we współpracy z innymi jednostkami. UM w Szczecinie realizował 2 działania ujęte w projekcie PO:
- Poprawa stanu siedliska – piaszczyste ławice podmorskie poprzez egzekwowanie przepisów portowych dotyczących zakazu zrzutów substancji ropopochodnych i odpadów olejowych ze statków oraz zakazu czyszczenia ładowni na redach, poprzez wydanie decyzji wymierzającej karę pieniężną za zanieczyszczenie środowiska morskiego przez statki⁵⁷.
  - Utrzymanie siedliska – piaszczyste ławice podmorskie, w co najmniej nie pogorszonym stanie poprzez wykluczenie wydobywania piasku i kruszyw z terenu piaszczystych ławic oraz wykluczenie stawiania farm wiatrowych w obszarze, w szczególności na obszarze ławicy, łącznie z jej stokami.

(akta kontroli str. 134-169, 325, 385-390, 424-427)

Dyrektor UM nie zlecał działań ochrony czynnej na nadzorowanych obszarach Natura 2000 jednostkom naukowo-badawczym lub innym instytucjom specjalizującym się w prowadzeniu czynnych działań z ochrony środowiska wyjaśniając, że „z uwagi na brak obowiązujących i zatwierdzonych planów ochrony, nie ma podstaw prawnych, aby formalnie podejmować działania lub

⁵³Decyzja Dyrektora Urzędu Morskiego z dnia 31 sierpnia 2022 r., znak: OW.5100.141.22.EP(3).

⁵⁴ Pismo Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z 9 października 2024 r., znak: GPG-II.64440.11.24.Bł(5)).

⁵⁵ Decyzja Nr 7/2024 Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z dnia 11 lipca 2024 r., znak: GPG-I.61230.2.24.EZ(20).

⁵⁶ Pismo Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z 3 grudnia 2019 r., znak: GPGII.60731.6.8.19.Bł(4)).

⁵⁷ Decyzja Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z dnia 28 stycznia 2022 r., znak: OŚ.II.5040.7.10.21 dotycząca zanieczyszczenia środowiska morskiego olejem hydraulicznym oraz decyzja Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z dnia 29 czerwca 2023 r., znak: WŚ.5040.2.2.23.PP(18) dotycząca zanieczyszczenia wód Zatoki Pomorskiej i Polskiej Wyłącznej Strefy Ekonomicznej.

wnioskować o środki finansowe na ich realizację, nie mając również pewności co do ostatecznej treści zapisów z tych dokumentów.”.

(akta kontroli str. 360-370, 433-441)

Dyrektor UM, w celu nie pogorszenia stanu przedmiotu ochrony, realizował działania związane z ochroną nadzorowanych obszarów morskich Natura 2000, które stanowiły realizację przepisów w szczególności ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej⁵⁸, określających zadania organów administracji morskiej oraz uuióś. Dyrektor UM wydawał m.in. decyzje administracyjne, opinie lub uzgodnienia dotyczące obszarów morskich i strefy brzegowej. W UM w Szczecinie prowadzono kontrole przestrzegania przepisów związanych z ochroną pasa technicznego brzegu morskiego oraz nadzór nad ochroną środowiska morskiego przed zanieczyszczeniami wskutek korzystania z morza, m.in. przez: monitorowanie środowiska obszarów morskich, w tym prowadzenie lustracji polskich obszarów morskich oraz prowadzenie postępowań i stosowanie sankcji administracyjnych za naruszenie przepisów ochrony środowiska morskiego. Dyrektor UM wydawał również opinie i uzgodnienia dla realizacji przedsięwzięć na obszarach morskich w ramach postępowań w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz w sprawach realizacji przedsięwzięć dotyczących obszarów morskich w ramach postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko na podstawie uuióś.

Ponadto Dyrektor UM w Szczecinie, jako nadzorujący morskie obszary Natura 2000:

- w 2019 r. przekazał GDOŚ informacje dotyczące oceny realizacji celów ochrony obszarów Natura 2000, w celu opracowania raportu do KE z wykonania art. 12 dyrektywy ptasiej⁵⁹;
- w latach 2019-2024 na prośbę GDOŚ, 5 razy przekazywał informacje na temat prac nad opracowaniem projektów PO morskich obszarów Natura 2000 nadzorowanych przez ten Urząd oraz aktualizacją SDF.

(akta kontroli str. 447-448)

- uczestniczył w opracowaniu dokumentu „Priorytetowe Ramy Działań (PAF) dla europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 na lata 2021-2027” na potrzeby perspektywy finansowej Funduszy Europejskich w latach 2021-2027, określającego m.in. działania niezbędne do wykonania na terenie obszarów Natura 2000;

(akta kontroli str. 424-427, 521-524)

- w 2024 r. zawarł z NFOŚiGW umowę na przygotowanie projektu do wyboru w sposób niekonkurencyjny oraz złożył wnioski o dofinansowanie dla projektu 1.5-33 „Ochrona wybranych siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt, stanowiących przedmiot ochrony w obszarach Natura 2000, wyznaczonych na akwenach morskich i przybrzeżnych terenach lądowych w obszarze kompetencji Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie”.
- w latach 2017-2020 przekazał do GDOŚ 6 wniosków o zmianę SDF dla obszarów: „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” (9 maja 2017 r., 16 lipca 2018 r. i 15 listopada 2019 r.), „Zatoka Pomorska” (9 maja 2017 r. i 18 lipca

---

⁵⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 1125.

⁵⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

2018 r.), „Ławica Słupska” (29 grudnia 2020 r.). Działania na rzecz aktualizacji SDF obszarów „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” i „Zatoka Pomorska” nie doprowadziły do pełnej ich aktualizacji (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

Ponadto, w latach 2021-2024 RDOŚ w Szczecinie przekazał do GDOŚ 5 opracowanych we współpracy z UM w Szczecinie wniosków o zmianę SDF dla obszarów: "Delta Świny", "Ujście Odry i Zalew Szczeciński", "Wolin i Uznam", "Zalew Szczeciński" i "Zalew Kamieński i Dziwna". Sześć SDF dla obszarów Natura 2000: „Przybrzeżne wody Bałtyku”, „Delta Świny”, „Zalew Szczeciński”, „Zalew Kamieński i Dziwna”, „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” i „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski”, zawierało nieaktualne dane w zakresie organu odpowiedzialnego za zarządzanie obszarem. W SDF dla obszarów „Dolina Dolnej Odry” (PLB320003); „Łąki Skoszewskie” (PLB320007) wykazano obszary morskie, pomimo że w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000⁶⁰ obszary morskie dla tych obszarów nie zostały wyznaczone. W SDF dla obszaru „Jezioro Bukowo” (PLH320041) nie wykazano obszaru morskiego, pomimo że w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk „Jezioro Bukowo” (PLH320041) obszar morski dla tego obszaru został wyznaczony. Dyrektor UM nie podjął działań w celu zmiany SDF dla 9 ww. obszarów (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 211, 282-311, 397-423, 431-432, 537-546, 595-607)

- w związku z brakiem ustanowionych PO dla obszarów Natura 2000, Dyrektor UM przyjął tymczasowe cele ochrony dla 2 obszarów: „Zatoka Pomorska” oraz „Ostoja na Zatoce Pomorskiej”, które powinny być brane pod uwagę przez nadzorującego obszar Natura 2000, organy ochrony środowiska i przyrody oraz w trakcie prowadzenia ocen wpływu programów i przedsięwzięć na obszary Natura 2000.

W 2021 r. GDOŚ zajął stanowisko w sprawie konieczności uwzględnienia szczegółowych celów ochrony przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 w trakcie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. W efekcie rozmów KE z udziałem Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Ministerstwa Infrastruktury oraz Ministerstwa Klimatu i Środowiska zdecydowano o konieczności wdrożenia doraźnych działań zaradczych umożliwiających pozytywne rozpatrzenie wniosków o dofinansowanie inwestycji z funduszy UE. Cele te miały zostać niezwłocznie sformułowane przez RDOŚ lub inne podmioty sprawujące nadzór nad poszczególnymi obszarami Natura 2000.

Tymczasowe cele ochrony dla obszarów: „Zalew Kamieński i Dziwna”, „Delta Świny”, „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”, „Wolin i Uznam”, „Zalew Szczeciński”, zostały przyjęte przez RDOŚ w Szczecinie, we współpracy z UM w Szczecinie.

Dla obszarów „Ławica Słupska” i „Przybrzeżne wody Bałtyku” nie zostały przyjęte tymczasowe cele ochrony. Dyrektor UM wyjaśnił, że na tych obszarach „nie są realizowane duże przedsięwzięcia infrastrukturalne dofinansowane ze środków EU, a także brak jest przedsięwzięć znajdujących się w strefie potencjalnego oddziaływania takich inwestycji

---

⁶⁰ Dz. U. Nr 229, poz. 2313, uchylony 19 lutego 2011 r.

na niniejsze obszary Natura 2000, niezaiszła konieczność opracowania tymczasowych celów ochrony dla tych obszarów.”.

(akta kontroli str. 16-21, 321-323, 381-384)

- zlecenie wykonania tablic urzędowych z nazwą obszarów Natura 2000, zgodnie z art. 115 uop oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzoru tablic⁶¹.

(akta kontroli str. 16-21)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Działania Dyrektora UM na rzecz aktualizacji SDF obszarów Natura 2000 „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” i „Zatoka Pomorska” były nieskuteczne i nie doprowadziły do ich pełnej aktualizacji, zgodnej z wymaganiami określonymi przez GDOŚ w korespondencji kierowanej do Dyrektora UM, co było działaniem nierzetelnym.

Pismem z 3 marca 2017 r. GDOŚ przekazał Dyrektorowi UM zestawienie zidentyfikowanych w GDOŚ różnic pomiędzy SDF a przekazanymi Ministrowi Środowiska 7 stycznia 2016 r. projektami PO, z prośbą o jak najszybsze przekazanie wniosków o zmiany SDF i uporządkowanych projektów PO wraz z dokumentacją, spójnych z ww. wnioskami.

W odpowiedzi z 9 maja 2017 r. Dyrektor UM przekazał m.in. projekty zaktualizowanych SDF dla ww. obszarów Natura 2000 wraz z uzasadnieniem propozycji wprowadzonych. Kolejne 3 wnioski UM w Szczecinie o zmianę SDF dla obszarów: „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” zostały przekazane 16 lipca 2018 i 15 listopada 2019 r., a obszaru „Zatoka Pomorska” 18 lipca 2018 r.

Pismami z 4 stycznia 2019 r. oraz 7 stycznia 2020 r. GDOŚ poinformował Dyrektora UM o częściowej akceptacji wniosków o aktualizację SDF dla obszaru Natura 2000 „Ostoja na Zatoce Pomorskiej”, wskazując zakres wymagający dalszej aktualizacji (w szczególności pkt 4.2 SDF).

Do 31 stycznia 2025 r., Dyrektor UM nie złożył wniosków o aktualizację SDF dla obszarów „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” i „Zatoka Pomorska”, spełniających wymagania GDOŚ.

(akta kontroli str. 211, 595-607, 635-658)

Dyrektor UM wyjaśnił, że „Na podstawie posiadanych przez Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie nie można było podjąć powyższych działań, które zdaniem tut. organu wymagają dodatkowych nakładów środków finansowych na ten cel, poprzez zlecenie dalszych terenowych badań inwentaryzacyjnych wskazanych gatunków zwierząt. Stosowne działania w tym zakresie zostały już podjęte w związku z podpisaniem w styczniu br. umowy na realizację projektu dotyczącego m.in. aktualizacji dokumentacji dla ww. obszarów Natura 2000. W oparciu o aktualne dane przyrodnicze zostaną sporządzone zaktualizowane projekty planów ochrony dla tych obszarów na obowiązującym szablonie rozporządzenia i OSR.”.

(akta kontroli str. 537-546)

Niesporządzenie projektów aktualizacji SDF dla ww. obszarów Natura 2000 spełniających wymagania GDOŚ, skutkowało opóźnieniem w procedowaniu

---

⁶¹ Dz. U. z 2004 r. Nr 268, poz. 2665

projektów PO przez GDOŚ i uniemożliwiło ich przekazanie przez GDOŚ ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

2. W latach 2019-2024 w UM w Szczecinie nie prowadzono spraw monitoringu przyrodniczego obszarów Natura 2000 w celu kontroli, zachowania i ochrony walorów przyrodniczych tych obszarów, pomimo że takie zadanie uwzględniono w obowiązujących w tym czasie regulaminach organizacyjnych UM w Szczecinie. W konsekwencji Dyrektor UM nie posiadał wiedzy na temat skutków dla nadzorowanych obszarów Natura 2000 wynikających z braku ustanowionych planów ochrony i braku realizacji działań ochronnych na tych obszarach Tym samym sprawowanie nadzoru nad tymi obszarami było nierzetelne.

Zarządzeniem nr 15 Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z 29 sierpnia 2008 r. zmieniającym zarządzenie wewnętrzne w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Urzędowi Morskiemu w Szczecinie do zakresu działania Inspektoratu Ochrony Wybrzeża dodano prowadzenie monitoringu przyrodniczego obszarów Natura 2000 w celu kontroli, zachowania i ochrony walorów przyrodniczych. W 2019 r.⁶² zadanie to przypisano do Stanowiska ds. Obszarów Natura 2000 i Ochrony Środowiska Inspektoratu Ochrony Wybrzeża. Od 2023 r.⁶³ – Wydziałowi Środowiska.

(akta kontroli str. 181-191)

Dyrektor UM wyjaśnił, że „Urząd Morski w Szczecinie nie prowadzi działań monitoringowych. Z uwagi na brak planów ochrony dla morskich obszarów Natura 2000, a także ostatecznej treści zapisów opracowanych już projektów planów ochrony, działania związane z prowadzeniem monitoringu przyrodniczego będą mogły zostać przypisane lub zlecane innym podmiotom niż organ nadzorujący dany obszar. Należy zaznaczyć, że sporządzona dokumentacja przyrodnicza i projekty planów ochrony będą miały m.in. na celu dostarczenie nowych informacji o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 i lokalizacjach dodatkowych punktów monitoringowych innych niż te wskazane w PMS prowadzonym przez GIOŚ. Nowe informacje stanowić będą merytoryczną podstawę do realizacji przypisanych działań monitoringowych zapisanych w zatwierdzonych planach ochrony. (...) Nie wnioskowano o środki finansowe na prowadzenie spraw monitoringu przyrodniczego obszarów Natura 2000. Stosowne wnioski w tym zakresie zostaną złożone dopiero po opracowaniu i zatwierdzeniu ostatecznych wersji projektów planów ochrony dla tych obszarów.”.

Odnosząc się do nieustalenia skutków dla obszarów Natura 2000 wynikających z braku planów ochrony i braku realizacji działań ochronnych Dyrektor UM wyjaśnił: „Niniejsze kwestie powinny być rozpatrywane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska będącą instytucją ekspercką, odpowiedzialną m.in. za ochronę przyrody i za koordynację sieci Natura 2000 w Polsce”.

---

⁶² Zarządzeniem wewnętrznym nr 31 Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z 18 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Morskiego w Szczecinie.

⁶³ Zarządzeniem wewnętrznym nr 6 Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z 7 stycznia 2023 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Urzędowi Morskiemu w Szczecinie oraz zarządzenie wewnętrzne nr 26 Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z 4 października 2023 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Morskiego w Szczecinie.

(akta kontroli str. 378-390, 437-441)

Zdaniem NIK nieustanowienie PO dla obszarów Natura 2000 nadzorowanych przez Dyrektora nie uzasadnia braku realizacji monitoringu, którego obowiązek wykonania wynikał z regulaminów organizacyjnych UM w Szczecinie. Odstąpienie od monitoringu skutkowało również brakiem wiedzy na temat skutków dla nadzorowanych obszarów Natura 2000 wynikających z nieustanowienia PO i zaniechania realizacji działań ochronnych na tych obszarach.

3. Dyrektor UM nie podjął działań w celu aktualizacji SDF dla 9 obszarów Natura 2000: „Przybrzeżne wody Bałtyku”, „Delta Świny”, „Zalew Szczeciński”, „Zalew Kamieński i Dziwna”, „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”, „Trzebiatowsko-Kołobrzski Pas Nadmorski”, „Dolina Dolnej Odry”, „Łąki Skoszewskie”, „Jezioro Bukowo”.

W SDF dla obszaru „Przybrzeżne wody Bałtyku” jako organ odpowiedzialny za zarządzanie obszarem wskazano wyłącznie Urząd Morski w Gdyni, pomimo że obszar ten nadzorowany był częściowo przez Dyrektora UM w Szczecinie i Dyrektora UM w Gdyni (zgodnie z zakresem kompetencji terytorialnych). W SDF dla obszarów „Delta Świny”, „Zalew Szczeciński”, „Zalew Kamieński i Dziwna”, „Ujście Odry i Zalew Szczeciński” jako organ odpowiedzialny za zarządzanie obszarem wskazano wyłącznie RDOŚ w Szczecinie, pomimo że obszar ten nadzorowany był na obszarze morskim przez Dyrektora UM w Szczecinie.

(akta kontroli str. 211; 282-311, 397-423, 431-432)

Dyrektor UM wyjaśnił, że „Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody (...) (GDOŚ) nadzoruje funkcjonowanie obszarów Natura 2000, prowadząc ewidencję danych niezbędnych do podejmowania działań w zakresie ich ochrony. Polska, jako kraj należący do Unii Europejskiej, poprzez organ do tego wyznaczony - GDOŚ, jest zobowiązana do przekazywania Komisji Europejskiej (...) bazę danych z najbardziej aktualnymi informacjami dotyczącymi obszarów Natura 2000. Kwestie formalne, związane z prowadzeniem stosownym danych o dotyczących podmiotach zarządzających obszarem powinny zostać podane przez ww. organ. Do czasu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru (...) „Przybrzeżne wody Bałtyku” (...) zarówno GDOŚ, jak i urzędy morskie nie dokonywały aktualizacji (...) (SDF) dla tego obszaru. (...) Nie znane są nam przyczyny braku zapisów w tych dokumentach o Urzędzie Morskim w Szczecinie jako organie odpowiedzialnym za zarządzanie danym obszarem. Jednocześnie informuję, że wystąpiono do GDOŚ o dokonanie stosowanych zmian w zapisach SDF, które to zmiany zostały już wprowadzone przez GDOŚ.”

(akta kontroli str. 353-359, 437-441)

W SDF dla obszarów „Dolina Dolnej Odry”; „Łąki Skoszewskie” wykazano obszary morskie, pomimo że w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000⁶⁴ obszary morskie dla tych obszarów nie zostały wyznaczone. W SDF dla obszaru „Jezioro Bukowo” nie wykazano obszaru morskiego, pomimo że w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie specjalnego

---

⁶⁴ Dz. U. Nr 229, poz. 2313.

obszaru ochrony siedlisk „Jezioro Bukowo” (PLH320041) obszar morski dla tego obszaru został wyznaczony.

(akta kontroli str. 537-546, 608-634)

Dyrektor UM wyjaśnił: „Powyższe obszary Natura 2000 nie są obszarami, które powinny obejmować obszary morskie. Są nadzorowane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, który dla tych obszarów ustanowił plany zadań ochronnych, tym samym Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie nie ma kompetencji w zakresie aktualizacji SDF dla tych obszarów Natura 2000. Za te zadania odpowiedzialny jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie. Ponadto w korespondencji z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska - nigdy nie pojawiały się informacje wskazujące na sprawowanie nadzoru przez Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie nad ww. obszarami Natura 2000.”.

(akta kontroli str. 537-546)

Niepodjęcie przez Dyrektora UM działań w celu doprowadzenia do aktualizacji SDF dla wyżej wymienionych obszarów było nierzetelne. W konsekwencji nie mógł zostać spełniony wymóg określony w pkt 4 preambuły decyzji wykonawczej KE z dnia 11 lipca 2011 r. w sprawie formularza zawierającego informacje o terenach Natura 2000 (notyfikowana jako dokument nr C(2011) 4892) (2011/484/UE), zgodnie z którym treść SDF wymaga regularnej aktualizacji w oparciu o najlepsze dostępne informacje na temat każdego terenu w sieci, tak aby Komisja mogła realizować swoją rolę koordynatora oraz zgodnie z art. 9 dyrektywy siedliskowej dokonywać okresowych przeglądów przyczyniania się sieci Natura 2000 do osiągnięcia celów określonych w art. 2 i 3 tej dyrektywy.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie nadzorowanie przez Dyrektora UM obszarów Natura 2000 w okresie objętym kontrolą.

W latach 2019-2024 (do 30 czerwca) w UM w Szczecinie nie prowadzono spraw monitoringu przyrodniczego obszarów Natura 2000 w celu kontroli, zachowania i ochrony walorów przyrodniczych tych obszarów, pomimo określenia takiego działania w regulaminie organizacyjnym urzędu. W konsekwencji Dyrektor UM w Szczecinie nie posiadał wiedzy na temat skutków dla nadzorowanych obszarów Natura 2000 wynikających z braku ustanowionych planów ochrony i braku realizacji działań ochronnych na tych obszarach, tym samym sprawowanie nadzoru nad tymi obszarami było nierzetelne. Dyrektor UM nie podjął działań w celu aktualizacji SDF 11 obszarów Natura 2000: „Przybrzeżne wody Bałtyku”, „Delta Świny”, „Zalew Szczeciński”, „Zalew Kamieński i Dziwna”, „Ujście Odry i Zalew Szczeciński”, „Trzebiatowsko-Kołobrzesci Pas Nadmorski”, „Dolina Dolnej Odry”, „Łąki Skoszewskie” „Jezioro Bukowo”, „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” oraz „Zatoka Pomorska”. Było to nierzetelne, a w przypadku obszarów „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” oraz „Zatoka Pomorska” miało wpływ na opóźnienie w procedowaniu projektów PO przez GDOŚ. Wykonywanie przez Dyrektora UM, w sytuacji braku ustanowionych planów ochrony, działań w celu nie pogorszenia stanu przedmiotu ochrony związanych z ochroną obszarów morskich Natura 2000, które w szczególności stanowiły realizację przepisów ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej, oraz uuios , a także przyjęcie tymczasowych celów ochrony dla 2 obszarów: „Zatoka Pomorska” oraz „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” nie miało – ze względu

na skalę i zakres stwierdzonych nieprawidłowości w obszarze nadzoru nad obszarami Natura 2000 – wpływu na sformułowaną negatywną ocenę cząstkową badanego obszaru.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- Wnioski
1. Opracowanie i przekazanie ministrowi właściwemu do spraw środowiska projektów PO dla obszarów Natura 2000 bez obowiązujących planów ochrony, będących w nadzorze Dyrektora UM w Szczecinie.
  2. Podjęcie działań mających na celu zaktualizowanie standardowych formularzy danych.
  3. Zweryfikowanie występowania przedmiotów ochrony na 4⁶⁵ obszarach morskich oraz zainicjowanie adekwatnych działań w celu wyłączenia ich jako obszarów morskich lub sporządzenie dla nich projektów PO.
  4. Podjęcie monitoringu przyrodniczego obszarów Natura 2000 w celu kontroli, zachowania i ochrony walorów przyrodniczych tych obszarów.
  5. Wprowadzenie mechanizmów zapewniających przekazywanie ministrowi właściwemu do spraw środowiska projektów PO dla obszarów siedliskowych w terminach umożliwiających ustanowienie tych planów najpóźniej w terminie do 6 lat od zatwierdzenia przez KE terenu mającego znaczenie dla Wspólnoty, a dla obszarów ptasich – najpóźniej w dacie ich klasyfikacji.
  6. Niezwłoczne przekazanie opracowanych projektów PO do MKiŚ celem ich ustanowienia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Środowiska. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

---

⁶⁵ Jezioro Bukowo, Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy, Jezioro Kopań, Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski.

Warszawa, [data]

Kontrolerzy

Damian Pazio

Główny specjalista kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Agata Trzeciak

Główny specjalista kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Środowiska

Dyrektor Departamentu

Paweł Trzaskowski

/podpisano elektronicznie/